

علی اصغر احمدی

روان شناسی شخصیت از دیدگاه اسلامی

www.ketab.ir

www.ketab.ir

سرشناسه:
عنوان مقاله: پدیدآور:
مشخصات نشر:
شابک:
موضوع:
یادداشت:
رده بندی کنگره:
رده بندی دیویی:
شماره کتابشناسی ملی:

احمدی، علی اصغر، ۱۳۳۴ -
روان شناسی شخصیت از دیدگاه اسلامی / تألیف علی اصغر احمدی.
تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۴.
۵-۱۳۲-۰۰۰-۹۶۴-۹۶۸
شخصیت - تحول و تغییر (اسلام) / روان شناسی اسلامی
چاپ چهارم، ۱۳۰۲
۹۱۳۷۴ الف/۴۵/۲۳۲ HP
۲۹۷/۴۸۵
۷۴۴۱-۷۶۶ م

روان‌شناسی شخصیت از دیدگاه اسلامی

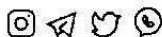
علی اصغر احمدی

چاپ هفدهم ۱۴۰۰ هـ ۳۵۰ نسخه هـ

صفحه‌آرایی: امین شجاعی هـ امور چاپ: حمید امین رضاپور هـ
چاپ و صحافی: چاپخانه انتشارات امیرکبیر هـ

دفتر مرکزی: تهران، خیابان جمهوری اسلامی،
تقاطع خیابان سعیدی، پلاک ۲
شماره تماس: ۰۲۱۳۳۹۰۰۷۵۱-۲ و ۶۱۲۸
کدپستی: ۱۱۴۳۸۱۷۸۱۸

amirkabirpub.ir
@amirkabirpubco

مؤسسه انتشارات امیرکبیر
© همه حقوق محفوظ است.

فهرست

- مقدمه ۷
- فصل اول: شکل‌گیری شخصیت در انسان ۹
- تعریف شخصیت ۹/ «شاکله» چیست؟ ۱/۲۷، نیت ۲/ ۱۳، خلق و خوی ۱/۱۵/
۳. حاجت و نیاز ۴/ ۱۶، مذهب و طریق ۵/ ۱۷، همت و ساخت ۱/ ۱۸، شکل‌گیری شاکله یا شخصیت در دوران جنینی ۱/ ۲۰، نطفه ۲/ ۲۱، علقه ۳/ ۲۲، مضغه ۴/ ۲۳، انشاء ۲/ ۲۴، شکل‌گیری شخصیت بعد از تولد ۲/ ۲۷، مراحل رشد شخصیت ۲/ ۳۲/
- فصل دوم: سازمان‌دهی ویژگی کلی حیات ۳۵
- حیات روانی انسان استمرار حیات ارگانیکی ۱/ ۳۷، جذب ۳/ ۳۹، نقش خودآگاهی در جذب محرک‌های محیطی ۴/ ۴۴، هضم ۴/ ۴۶، «من» یا «من فعال» مرکز وحدت روانی در انسان ۴/ ۴۷، محرک‌های برون‌زاد و محرک‌های درون‌زاد ۴/ ۴۹، عوامل مخمل در فرایند هضم ۵/ ۵۷، انطباق ۶/ ۶۲، محیط چیست؟ ۶/ ۶۳/
- فصل سوم: غریزه و فطرت ۶۷
- تاریخچه طرح مفهوم غریزه در روان‌شناسی کلاسیک ۱/ ۶۸، غریزه از دیدگاه اسلام ۱/ ۷۱، فطرت چیست؟ ۱/ ۷۷، ویژگی‌های فطرت ۱/ ۸۰، دانش غریزی و فطری ۱/ ۸۴/
- فصل چهارم: عقل ۹۱
- عقل عنصر شناختی فطرت ۱/ ۹۶، ویژگی‌های مهم عقل: خودآگاهی و قضاوت ۱/ ۹۷، خودآگاهی ۱/ ۹۷، قضاوت ۲/ ۱۰۱، ناخودآگاه همگانی و مفاهیم کهن ۱/ ۱۰۵، عقل

طبیعی، عقل اکتسابی /۱۰۹/ سازمان دهی معقول /۱۱۲/ رشد عقل و حد آن /۱۱۴/

۱۱۹ فصل پنجم: نفس و هوای نفس

نفس و معانی آن /۱۲۰/ نفس در قرآن /۱۲۰/ نفس در زبان فلاسفه /۱۲۷/ هوای نفس چیست؟ /۱۲۳/ لذت و الم /۱۲۴/ لذایذ طبیعی، لذایذ اکتسابی /۱۲۹/ افزایش و تکامل /۱۳۰/ ۲. تغییر مسیر /۱۳۱/ ۳. تغییر قالب‌ها /۱۳۲/ ۴. حفظ قالب‌ها /۱۳۲/ رشد شخصیت به اعتبار عقل و نفس /۱۳۳/ ۱. نفس اماره /۱۳۵/ ۲. نفس لوامه /۱۳۶/ ۳. نفس مطمئنه /۱۳۶/ مقایسهٔ نفوس ثلاثه با سطوح شخصیت از دیدگاه فروید /۱۳۷/

۱۴۳ فصل ششم: خودآگاه و ناخودآگاه

جهان برون و جهان درون /۱۴۴/ رابطهٔ خودآگاهی و یادگیری /۱۴۷/ دانش تصویری، دانش غیرتصویری /۱۵۰/ یادآوری و فراموشی /۱۵۳/

۱۵۷ فصل هفتم: بیماری و سلامت

سلامت روانی چیست؟ /۱۵۷/ ملاک‌های سلامت روانی /۱۵۸/ ناهنجاری چیست؟ بیمار کیست؟ /۱۶۲/ علل به وجود آورندهٔ ناهنجاری روانی /۱۶۵/ انواع سازمان‌های مختل روانی /۱۶۸/ ۱. سازمان‌های ناتمام /۱۶۸/ ۲. سازمان‌های معیوب /۱۷۲/ ۳. سازمان‌های متعارض /۱۷۳/ ۴. عدم سازمان‌دهی /۱۷۴/

۱۷۷ فصل هشتم: سالم‌سازی و درمان

بهداشت روانی /۱۷۷/ راه‌های تأمین بهداشت روانی از دیدگاه اسلام /۱۷۸/ درمان /۱۸۴/

۱۹۳ منابع

مقدمه

روان‌شناسی به عنوان علم مطالعه رفتار و علل آن، در حیطه تجربه چیزی جز بررسی پدیده‌های رفتاری پراکنده نیست. این پراکندگی نه تنها از شأن علم به دور است، بلکه برای عالم نیز نوعی آشفتگی شناختی و عدم رضایت فوری را به دنبال دارد. لذا این علم، مانند سایر علوم، ناگزیر از ارائه یک بینش کلی حاکم بر پدیده‌های مورد مطالعه خویش است، به گونه‌ای که این بینش بتواند بین رفتارهای مورد مطالعه، نوعی ارتباط، انسجام، نظم و هماهنگی ایجاد کند. این بینش بنا به ماهیت خویش، از منشائی فراتر از تجربه سرچشمه می‌گیرد، زیرا تجربه اساساً جزء نگر است، ولی این بینش می‌باید نظرگاهی کل‌نگر داشته باشد و از مقام و نقطه‌ای بالاتر و بالاتر بر انسان و رفتارهای او نظاره کند.

نظریه پردازان شخصیت در روان‌شناسی، با عنایت به رفتارهای آدمی، تلاش کرده‌اند برای آن‌ها تعبیری جامع ارائه کنند. این تلاش‌ها علی‌رغم وجود تفاوت‌های عمیق در بینش‌ها، در یک امر مشترک هستند و آن کوشش برای وحدت بخشیدن بین پدیده‌های رفتاری پراکنده است. این بینش‌ها که تحت عنوان نظریه‌های شخصیت شهرت یافته‌اند، از نقطه‌ای فراتر و بالاتر از تجربه محض به پدیده‌های رفتاری نظاره می‌کنند؛ در این نقطه، نظریه پردازان سازمان روانی انسان را به مثابه یک کل می‌بینند و تلاش می‌کنند قواعدی کلی درباره‌ی وی ارائه دهند. چنین تلاش در اصل ماهیت عقلی و فلسفی دارد، و هر چند نظریه شخصیت متوجه پدیده‌های رفتاری محسوس است، لکن خود ماهیتاً جنبه کلی دارد و فی‌نفسه قابلیت تجربه حسی را ندارد؛ و علت

اصلی در عدم توانایی برای اثبات قطعی ورد قطعی نظریه‌های شخصیت عمدتاً از همین ویژگی نشئت می‌گیرد. نظریه‌های شخصیت خود قابلیت تجربه مستقیم را ندارند، بلکه پدیده‌های رفتاری متعلق به آن‌ها می‌توانند با محک تجربه حسی مورد داوری قرار گیرند.

در این کتاب نظریه شخصیتی ارائه می‌شود که ماهیتاً تجربی نیست و ضرورتاً فلسفی نیز نمی‌باشد. مبدأ و منشأ این نظریه تعالیم عالیة اسلامی است. این نظریه دارای چارچوبی از بینش نسبت به سازمان روانی انسان است که در اصل ریشه در بینش‌های اسلامی دارد. این نظریه تلاش می‌کند برای رفتارهای پراکنده آدمی تفسیر و تصویری جامع‌نگر ارائه کند تا از این طریق بتوان رفتارهای آدمی را در یک کلیت مورد مطالعه و بررسی قرار داد. ویژگی این نظریه در این است که هرچند که خود منبعث از تجربه محض نیست، لکن پدیده‌های رفتاری مربوط به آن از لحاظ تجربی قابل بررسی هستند. به عبارت دیگر هرچند که این نظریه مانند تمامی نظریه‌های دیگر شخصیت در سطحی فراتر از تجربه مطرح شده است، اما متعلقات آن دارای ماهیتی تجربی هستند.

در این کتاب از فلسفه و عرفان برای تبیین و تفسیر هرچه بیشتر مطالب استفاده شده است و بدین دلیل علی‌رغم وجود مطالبی فلسفی و عرفانی شیوه کلی آن فلسفی یا عرفانی نیست.

علی اصغر احمدی

مهرماه ۱۳۶۷